Vikipedi
Özgür Ansiklopedi

Gemerek

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Bu madde, Vikipedi biçem el kitabına uygun değildir. Sayfayı Vikipedi standartlarına uygun biçimde düzenleyerek Vikipedi'ye katkıda bulunabilirsiniz.
Gerekli düzenleme yapılmadan bu şablon kaldırılmamalıdır. *(Şubat 2017)*

Gemerek, Sivas ilinin bir ilçesidir. Şarkışla ilçesine bağlı bir bucak iken 1953 yılında ilçe olmuştur. 5'i belediye (Yeniçubuk, Sızır, Çepni, Eğerci ve İnkışla), 33'ü köy olmak üzere 38 yerleşim biriminden oluşur.

Gemerek	
İlçe	

Türkiye'de bulunduğu yer

Sivas İli Siyasi Haritası

Ülke	Türkiye
İl	Sivas
Coğrafi bölge	İç Anadolu Bölgesi
İdare	
• **Kaymakam**	İlhan Kayatürk[1]
• **Belediye başkanı**	Remzi Kılıçdağı (AK Parti)
Yüzölçümü	
• **Toplam**	1.113 km² (429 mil²)
Rakım	1.150 m (3.770 ft)
Nüfus (2018)	
• **Toplam**	24,828
• **Kır**	-
• **Şehir**	-
Zaman dilimi	UTC+03.00 (TSİ)
İl alan kodu	346
İl plaka kodu	58
Resmî site	http://www.gemerek.bel.tr

İçindekiler

Etimoloji

Ermeniler tarafından Gamirk (*Ermenice*: Գամիրք) olarak telaffuz edilen Gemerek (*Osmanlıca*: گمهرك - گمرك - كمرك) ismine dair yeterince açıklayıcı herhangi bir yazılı bilgi mevcut değildir.[2] Ali Cevad'a (?-1914 İstanbul) göre Tonus ilçesinin beldesi olan Gemerek'in adının nereden geldiği bilinmemektedir. Halk tarafından kabul edilen Kemer-i Ak kelimesinin zamanla değişerek Gemerek ismini aldığı söylenmekte ise de akademik ve mantıklı bir geçerliliği olmadığı için itibar görmeyen bir izahattır.

Tarihçe

Hemen hemen tüm medeniyet ve uygarlıklar muhtelif zamanlarda Gemerek ve yöresine de hâkim olmuşlardır. Hâkim olan bu medeniyet ve uygarlıklar şunlardır: Paleolotik Dönem, Neolitik Dönem, Kalkolitik Dönem, Eski Tunç (Bronz) Dönemleri hakkında bazı bilgiler mevcut iken Hattiler, Hititler, Asur Ticaret Kolonileri, Frigyalılar, Kimmerler, Medler, Persler, Büyük İskender, Pontus Krallığı, Kapadokya Krallığı, Roma İmparatorluğu, Doğu Roma İmparatorluğu, Sasaniler, Emeviler, Haçlılar, Danişmendliler, Türkiye Selçukluları, İlhanlılar, Eratnalılar, Kadı Burhaneddin, Timurlular, Dulkadirliler [Oğuz-Türkmen telaffuzu ile Dulkadırlılar], Osmanlılar ve Türkiye Cumhuriyeti devletlerinin hâkimiyet alanı olmuştur. XVI. yüzyılda biz Gemerek'i Bozok Sancağının Çubuk Nahiyesine bağlı bir karye yani köy olarak görmekteyiz. [Çubuk Nahiyesinin merkezi günümüzde Eskiçubuk ile Yeniçubuk'tur. Yeniçubuk bu özelliğini hâlâ korumaktadır.] Ayrıca çeşitli dönemlerde Gemerek ve yöresinde Amerikan Board Örgütünün faaliyetleri bilinmektedir. Gemerek, 1895-96 yılındaki Devlet Salnamesi ile Tonus ya da Tenos Kazası'nın (Şehr-i Kışla ya da Şarkışla'nın) müstakil bir nahiyesi olduğu bu tarihten sonra Osmanlıların son dönemine kadar adı geçen kazaya bağlı bir nahiye merkezi olarak nahiye müdürleri tarafından idare edilmeye başlandığı bilinmektedir. 30.11.1929 tarihinde Gemerek İstasyonu (günümüzdeki Yeniçubuk İstasyonu) açıldı. 1936 yılında ise Gemerek'te belediye teşkilatı kurulmuştu.

1950’li yıllardan sonra Ermeniler kendi istekleriyle İstanbul’a göç etmeye başlamışlar, bugün Gemerek’te hemen hemen hiç Ermeni vatandaşı kalmamıştır. Farklı yerlere giden Ermeniler Gemerek kelimesini isim ve soyisim alarak veya yaşadıkları yere vererek Gemerek ile bağlarını koparmamışlardır. Şarkışla’ya bağlı Gemerek Bucağı, 1 Mayıs 1953 tarih ve 6058 sayılı kanun ile ilçe olmuştur.

Atatürk'ün ziyareti

1930 yılında Mustafa Kemal Atatürk, Gemerek İstasyon’unda konaklamıştır.

Seyrantepe - Gençlik ve Kültür Merkezi (Gemerek)

Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının yakalanışı

Gemerek Türkiye'deki sol akımı harekâtında bulunan Deniz Gezmiş'in de yakalandığı yerdir. 12 Mart Darbesinin ilk günlerinden sonra Yusuf Aslan ile birlikte Sivas'a gitmekteyken motosikletleri bozuldu. Bir ihbar sonucu polislerin gelmesi üzerine çıkan çatışmada Aslan ile birbirlerini kaybettiler. Yusuf Aslan Şarkışla'da, Gezmiş ise 16 Mart 1971 Salı günü Gemerek'te etrafı sarılarak yakalandı ve Kayseri'ye getirildi.[3] "Deniz Gezmiş Ağıdı" adıyla bilinen türkünün içerisinde de bu konudan bahsedilmektedir.[4]

Coğrafi konumu

Sızır Şelalesi

Sivas'ın batısında yer alan ilçenin, doğusunda Şarkışla, güneybatısında Kayseri, kuzeybatısında Yozgat bulunur. Yüzölçümü 1.150 km^2'dir. Rakımı 1.200 m'dir. Karasal iklimin tesiri altındadır. Kışları soğuk, yazları sıcak ve kurak geçer. Maksimum 40 °C, minimum -34.4 derece sıcaklık görülür. Yılın 125-145 gününde don olayı yaşanır. *Sızır* kasabasının kuzey batısı ormanlık alanlarla kaplı olup bu bölgede çok sayıda yayla mevcuttur. Bunlardan bazıları, Hatabalanı, Kaymaklı, Taaltı, Kısık, Karamıklı ve Gevrekgil yaylalarıdır.

Sızır Çağlayanı

Ana madde: Sızır Şelalesi

Gemerek ilçesine bağlı Sızır beldesine yaklaşık 1 km mesafededir. Göksu Çayı üzerinde yer almaktadır. Yörede en sık ziyaret edilen gezi ve dinlenme alanlarından birisidir. Doğa yürüyüşü için uygun bir çevre alanı vardır. Çağlayanın yer aldığı alanın içerisinde çay bahçesi ve alabalık restoranı bulunmaktadır.[5]

Gemerek Kavunu

Kendine özgü bir lezzeti olan kavun Gemerek yöresinde özellikle İkizce, Burhan gibi köylerde ve yakın konumda olan Şarkışla köylerinde (Saraç gibi), kumlu toprakta susuz veya az su verilerek yetiştirilir.

Halk inanışları

Büyük Pur Dağı ve Küçük Pur Dağı üzerinde Güneş batarken bir atın şahlandığı ve üzerindeki kişinin bu atı dağın sırtında koşturduğuna dair bir söylenti vardır. Bu dağlar Kayseri'ye bağlı Akkışla ilçesi yakınlarındadırlar. Sivas - Kayseri otoyolu yakınlarda "Etlik" olarak bilinen bölgede tek başına bir mezar bulunduğu ve her Cuma geceleri ateş yandığı söylenir. Ayrıca Salı günü ile ilgili inanışlar da yaygındır. Salı günü yola çıkmanın uğursuzluk getireceğine ve örgü örülmeyeceğine inanılırken kışlık yiyeceklerin ağzının Salı günü açıldığında bereketli olacağı kabul edilir. Nuh peygamberin tavuğun göğüs kemiğine bakarak gemisini yaptığı yörede anlatılmaktadır.[6]

Halk kültürü araştırmaları

Gemerek ilçesi ve bağlı köyler oldukça zengin bir kültürel birikime sahiptir. 1970'li yıllarda Mehmet Güner Demiray tarafından başta Sivas Folkloru ve Türk Folkloru gibi dergiler olmak üzere pek çok süreli yayında Gemerek halk kültürü üzerine bir dizi derleme ve araştırma yazısı yayınlanmıştır. Bu yazılarda Gemerek yöresine özgü halk kültürü unsurlarından olan *Yoğurt Bayramı, Bulgur Çekimi, Halillelle Oyunu*, *Yüzerlik*, *Firik* gibi pek çok konu anlatılmıştır. Ayrıca tamamı Gemerek ile ilgili olan *Üç Türkünün Üç Doğuş Hikâyesi, Halk Destanları, Atasözleri, Söylentiler ve Fıkralar, Batıl İtikatlar, Mahalli Deyimler ve Hikâyeler, Ninniler, İlençler ve Kakınçlar, Cenaze Töreni, Halk Hekimliği, Ad Koyma, Yöresel Yemekler, Maniler, Sünnet Düğünü, Masal ve Oyun Tekerlemeleri* gibi derleme ve inceleme yazıları bu dergilerde basılmıştır. "Çevre İncelemesi" başlığıyla "Gemerek ve Köyleri" yazı dizisi ise 7 bölüm halinde yine Sivas Folkloru dergisinde yer almıştır.[7]

Gemerek'in Kuruluş Efsanesi

Geçmiş zamanlarda Gemerek'in yeni kurulduğu dönemlerde cadıya, deve benzer bir yaratık yöredeki insanlara, sürülere musallat olur, gelip evlere girerek insanları kaçırır. Bir gün bütün insanların bir savaşa katılmak için yurtlarını terk etmesi gerekir.[8] Geride yalnızca bir kadın kalır. Kadın evinde yemek pişirmiş yağ eritmektedir. O esnada kapı çalınır. Yalnızlığın etkisiyle bir insan görmek umuduyla hiç düşünmeden, kim olduğunu sormadan kapıyı açar. Ama açmasıyla birlikte bayılır. Kendine geldiğinde karşısında başka hiç bir canlıya benzemeyen bir yaratık görür. Ama bu kez kendine hakim olur ve iyi davranarak içeri buyur eder. Erittiği yağa bal katarak birlikte yiyeceklerini söyler. Sonra da kızgın yağı getirerek dağ yaratığının üzerine döker. Bunun üzerine yaratık böğürerek kaçar ve ormana girerek kaybolur. O günden sonra bir daha kimse ilişmez yeni kurulan bu yerdeki evlere ve insanlara.[9]

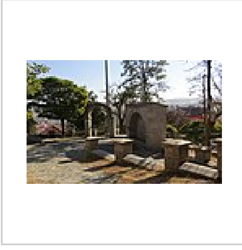
Nüfus

Yıl	Toplam	Şehir	Kır
1965[10]	35.412	4.660	30.752
1970[11]	37.790	5.026	32.764
1975[12]	40.645	5.769	34.876
1980[13]	36.625	5.469	31.156
1985[14]	41.915	6.114	35.801
1990[15]	48.453	8.646	39.807
2000[16]	54.692	12.589	42.103
2007[17]	27.835	5.353	22.482
2008[18]	28.671	5.941	22.730
2009[19]	28.718	5.834	22.884
2010[20]	27.224	5.607	21.617
2011[21]	26.671	5.528	21.143
2012[22]	25.498	5.336	20.162
2013[23]	26.157	11.811	14.346
2014[24]	24.517	11.599	12.918
2015[25]	23.390	11.220	12.170
2016[25]	23.083	11.131	11.952
2017[25]	22.338	10.857	11.481
2018[25]	24.828	10.942	13.886
2019[25]	22.845	10.728	12.117
2020[25]	22.342	10.587	11.755

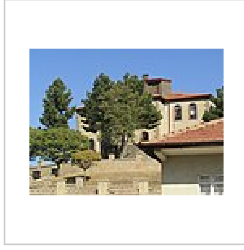
Dış bağlantılar

- Gemerek adının kökeni - Gemerek Belediyesi (https://www.gemerek.bel.tr/gemerek-tarihi/) 23 Eylül 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20200923201430/https://www.gemerek.bel.tr/gemerek-tarihi/).
- SİVAS TESCİLLİ TABİAT VARLIKLARI, Gemerek İlçesi Sızır Şelalesi (https://sivas.csb.gov.tr/2--gemerek-ilcesi-sizir-beldesi-sizir-selalesi-i-4778) 17 Şubat 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20200217003305/http://sivas.csb.gov.tr/2--gemerek-ilcesi-sizir-beldesi-sizir-selalesi-i-4778).
- Sivas İli Yüzey Araştırmaları, Merkez ve İlçeler (https://docplayer.biz.tr/195619757-.html) (Höyükler ve Tarihi Yerleşim Alanları, 1992 - 1993 - 1994 - 1995, İndirilebilir PDF)
- Zencirkıran Masalı (https://archive.org/details/zencirkiran) (Bir Gemerek Masalı - Fuat Akkaya, Sivas Folkloru, 1974, Sayı:13-14)
- Halillelle Oyunu (https://archive.org/details/Halillelle) (Mehmet Güner Demiray, Sivas Folkloru, 1973, Sayı:7, Sayfa:12)

Fotoğraflar

Seyrantepe Giriş Kapısı ve Çeşme (Gemerek)

Seyrantepe (Gemerek)

Kaynakça

Wikimedia Commons'ta ***Gemerek*** ile ilgili ortam dosyaları bulunmaktadır.

1. ^ "Gemerek Kaymakamlığı" (https://web.archive.org/web/20151129203332/http://www.gemerek.gov.tr/). 29 Kasım 2015 tarihinde kaynağından (http://www.gemerek.gov.tr/) arşivlendi. Erişim tarihi: 20 Eylül 2015.
2. ^ Kasaba ve Köyleri ile Gemerek Tarihi, Ali Bıyık, Berikan Yayınevi, Ankara 2009
3. ^ Milliyet Gazetesi, 17/03/1971, 2. baskı
4. ^ "Halk Kültürümüzde Sivas'ın Yeri - Sempozyum Bildirileri", 2003, Sayfa: 132 (https://archive.org/details/deniz-gezmis-agidi), Aşık Veysel Kültür Derneği Yayınları, Kitap No: 3, Ankara, ISBN: 975-6765-02-X
5. ^ "Sızır Çağlayanı (Sivas Gemerek)" (http://sivas.bel.tr/icerik/43/18/mesire-alanlarimiz.aspx). sivas.bel.tr. 2 Ağustos 2016 tarihinde kaynağından arşivlendi (https://web.archive.org/web/20160802131021/http://sivas.bel.tr/icerik/43/18/mesire-alanlarimiz.aspx). Erişim tarihi: 17 Ocak 2017.
6. ^ Gemerek'te Batıl İtikatlar, Mehmet Güner Demiray, Sivas Folkloru Dergisi, Sayı: 11, Aralık 1973, Sayfa: 13-14 (Madde: 1,2,3 ve 13,14)
7. ^ Sivas Folkloru Dergisi Kapsamında Yerel Türk Halkbilimi Dergiciliği Ve Araştırmacılığı Geleneği [1] (http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/4353/10182786.pdf) 29 Aralık 2021 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20211229090928/http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/4353/10182786.pdf)., Gamze KÖSE, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halkbilimi Anabilim Dalı, Ankara, 2018, Sayfa: 246-248
8. ^ Gemerek'in Kuruluş Söylencesi, Mehmet Güner Demiray, Folklor / Halkbilim Dergisi, Sayı: 2-3 (32-33), Haziran-Eylül 1984, Sayfa: 43-44
9. ^ Sivas Efsaneleri (https://archive.org/details/sivas-efsaneleri_202204), Kutlu Özen, 2001, Dilek Matbaası (Sayfa: 109)
10. ^ "1965 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BtmPZwJ0). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BtmPZwJ0) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
11. ^ "1970 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6Bto1YgzI). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6Bto1YgzI) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
12. ^ "1975 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BtqyzYvG). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BtqyzYvG) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
13. ^ "1980 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BtuzMOtM). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BtuzMOtM) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
14. ^ "1985 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6Btx6OE0X). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6Btx6OE0X) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
15. ^ "1990 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BtymIOVs). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BtymIOVs) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
16. ^ "2000 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6Bu0xkgt9). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6Bu0xkgt9) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
17. ^ "2007 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6Bu2IGyfA). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6Bu2IGyfA) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
18. ^ "2008 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BuCCX1Eg). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BuCCX1Eg) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
19. ^ "2009 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BuElgRn7). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BuElgRn7) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
20. ^ "2010 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BuFxsYIP). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BuFxsYIP) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.
21. ^ "2011 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6BuHC1AMa). Türkiye İstatistik Kurumu. 3 Kasım 2012 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6BuHC1AMa) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Kasım 2012.

22. ^ "2012 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6EZxwIf88). Türkiye İstatistik Kurumu. 20 Şubat 2013 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6EZxwIf88) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 8 Mart 2013.
23. ^ "2013 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6NPVHZVZv). Türkiye İstatistik Kurumu. 15 Şubat 2014 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6NPVHZVZv) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 15 Şubat 2014.
24. ^ "2014 genel nüfus sayımı verileri" (http://www.webcitation.org/6WFDTT4TV). Türkiye İstatistik Kurumu. 10 Şubat 2015 tarihinde kaynağından (http://www.webcitation.org/6WFDTT4TV) (html) arşivlendi. Erişim tarihi: 10 Şubat 2015.
25. ^ *a b c d e f*
    - "Merkezi Dağıtım Sistemi" (https://biruni.tuik.gov.tr/medas/) (html) (Doğrudan bir kaynak olmayıp ilgili veriye ulaşmak için sorgulama yapılmalıdır). Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim tarihi: 13 Nisan 2016.
    - "Gemerek Nüfusu - Sivas" (https://www.nufusu.com/ilce/gemerek_sivas-nufusu). nufusu.com. Erişim tarihi: 5 Şubat 2021.
    - "Sivas Gemerek Nüfusu" (https://www.nufusune.com/gemerek-ilce-nufusu-sivas). nufusune.com.

G · T · D (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:Gemerek_belde_ve_k%C3%B6yleri&action=edit)

Gemerek belde ve köyleri	
Beldeler	Çepni · Sızır
Köyler	Akçaşar · Arpaözü · Baştepeler · Bulhasan · Burhan · Cesurlar · Çatköy · Çiçekoğlu · Dendil · Durgunsu · Eğerci · Ekizce · Eskiçubuk · Eskiyurt · Eşikli · Hacıyusuf · İnkışla · Karaağıl · Karaerkek · Karagöl · Kartalkaya · Keklicek · Kocaoğlu · Köseli · Küçüktuzhisar · Kümeören · Osmanuşağı · Örenyurt · Öziçi · Seydinali · Talazoğlu · Tatlıpınar · Tekmen · Yeniköy · Yeşilöz

G · T · D (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:Sivas%27%C4%B1n_il%C3%A7eleri&action=edit)

Sivas'ın ilçeleri	
İl merkezi	Sivas
Bağlı ilçeler	Akıncılar · Altınyayla · Divriği · Doğanşar · Gemerek · Gölova · Gürün · Hafik · İmranlı · Kangal · Koyulhisar · Suşehri · Şarkışla · Ulaş · Yıldızeli · Zara